

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 6. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: tirsdag den 29. september 2015
Tidspunkt: kl. 7.50
Sted: vær. 2-133

Til stede: Mette Gjerskov (S), formand, Erling Bonnesen (V), Christina Egelund (LA), Kaare Dybvad (S), Jens Joel (S), Søren Egge Rasmussen (EL), Christian Poll (ALT), Rasmus Helveg Petersen (RV) og Holger K. Nielsen.

Desuden deltog: miljø- og fødevareminister Eva Kjer Hansen.

Punkt 1. Åbent samråd med miljø- og fødevareministeren om dyrkning af GMO-afgrøder i Danmark

EUU alm. del (20142) – samrådsspørgsmål B

EUU alm. del (20142) – bilag 143 (Notat af 17/09-15 om komitésag om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger angående gmo-majs)

EUU alm. del (20142) – bilag 174 (kopi af MOF alm. del bilag 79 vedr. henvendelse af 22/5-15 fra Oplysningsforbundet May Day)

EUU alm. del (20142) – bilag 169 (kopi af MOF alm. del bilag 83 vedr. beretning om geografiske dyrkningsundtagelser for gmo-afgrøder)

EU-note (20142) – E 12 (note af 24/9-15 om EU-komitésager på gmo-området)

EUU alm. del (20142) – bilag 182 (foreløbigt referat af Europaudvalgets møde 11/9-15 (samråd med fødevareministeren om gmo))

Samrådsspørgsmål B

Stillet af Mette Gjerskov (S)

”Ministeren bedes redegøre for, om det er korrekt, at Danmark har mulighed for at erklære sig fri for dyrkning af specifikke gmo’er i henhold til det Barrosodirektiv, som blev vedtaget den 2. april 2015. Desuden bedes ministeren redegøre for, om det ligeledes er korrekt, at fristen for denne erklæring er den 3. oktober 2015, og om det er korrekt, at regeringen ikke har til hensigt at forelægge spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skal være gmo-dyrkningsfrit, for Europaudvalget til forhandlingsoplæg, men derimod har tænkt sig at forelægge dette i form af en række komitésager. Spørgsmålet stilles i forlængelse af samrådet med miljø- og fødevareministeren den 11. september 2015, jf. EEU alm. del – samrådsspørgsmål A.”

Mette Gjerskov uddybede samrådsspørgsmålet. Da kulturministeren forelagde et råds-møde for fødevare- og miljøministeren, fortalte han, at der var nogle komitésager om dyrkning af gmo’er på vej. Formanden syntes, det var vigtigt at diskutere så principiel en sag i udvalget. Efterfølgende havde udvalget fået sagen oversendt som en orienterende komitésag. Det havde udvalget ikke fundet tilstrækkeligt. Nu ville de derfor gerne drøfte sagen med ministeren, så de kunne komme et spadestik dybere ned i, hvad dyrkning af gensplejsede planter i Danmark drejer sig om.

Miljø- og fødevareministeren: Jeg vil gerne indledningsvis understrege, at jeg har ønsket at inddrage Folketinget mest muligt i denne her sag. Derfor var det vigtigt for mig, at det i begyndelsen af september blev annonceret i både Miljø- og Fødevareudvalget og igen i Europaudvalget, at der ville blive oversendt et notat om de fire gmo’er, og at der var en frist den 3. oktober 2015 for tilbagemelding til Kommissionen.

I forhold til formandens referencer til, hvad der er sagt tidligere, vil jeg bare understrege, at jeg også gentog det sidst, da jeg var i samråd. Jeg kan se af referatet, at jeg er citeret for at sige: ”Ministeren havde tænkt sig at holde sig til den gængse procedure, nemlig at sende det over som komitésag, fordi det ville give Folketinget maksimal mulighed for at følge sagen, stille spørgsmål og kalde hende i samråd. Fire gmo-sager var i øvrigt under opsejling som komitésager, og de skulle håndteres inden den 3. oktober 2015.” Det sagde jeg sidst, jeg var i samråd i udvalget.

Derfor er jeg uforstående over for formandens kritik af manglende inddragelse af Folketinget. Det er ikke en sag, som er forsøgt lusket eller listet igennem, som formanden har udtalt sig om. Jeg har tværtimod lagt vægt på at få en åben proces, og som jeg også er refereret for at sige sidst, da det her er et følsomt emne, så er det netop vigtigt, at vi får diskussionen i Folketinget.

Det er efter min mening en god tilgang at involvere Folketinget i komitéproceduren, så der sikres maksimal parlamentarisk indflydelse på, hvorvidt der skal anmodes om en eventuel undtagelse for dyrkning eller ej, altså på den tilbagemelding, som jeg skal give til Kommissionen.

Regeringens notat om de fire gmo'er er basis for samrådet her i dag og var det for drøftelsen i Miljø- og Fødevareudvalget i sidste uge samt en række udvalgsspørgsmål. Miljø- og Fødevareudvalget har behandlet spørgsmålet om dyrkning af de fire GMO-majs på basis af notatet fra regeringen. Udvalget har på den baggrund afgivet en beretning. Det er ikke en sag, som er blevet overset i Folketinget.

Hvad angår selve spørgsmålet om dyrkning af gmo'er, så trådte det nye Barrosodirektiv i kraft den 2. april 2015 efter en lang proces og flere års svære forhandlinger. Med Barrosodirektivet forsøger man at løse problemstillingen med dyrkning af gmo i EU, så medlemslandene får større mulighed for selv at vælge.

Der er tre trin i beslutningsprocessen:

- For det første mulighed for at anmode om dyrkningsundtagelse.
- For det andet en beslutning om en EU-godkendelse i komitéprocedure.
- For det tredje mulighed for et nationalt forbud.

Det følger af Barrosodirektivet, at Danmark via Kommissionen kan anmode en gmo-ansøger om at undtage Danmark helt eller delvis fra ansøgningens geografiske anvendelsesområde. Det vil sige anmode om en dyrkningsundtagelse. Det er frivilligt for den ansøgende virksomhed, om den vil acceptere en sådan anmodning eller ej.

Kommissionen sender anmodningen om dyrkningsundtagelse videre til den ansøgende virksomhed. Virksomheden har herefter en frist på 30 dage til at meddele det til Kommissionen, hvis anmodningen ikke kan accepteres.

Har Kommissionen ikke hørt fra ansøgeren inden udløbet af denne frist, vil undtagelsen blive skrevet ind i Kommissionens komitéforslag om gmo-godkendelsen, som herefter kommer til afstemning blandt medlemsstaternes eksperter på komiténiveau.

Hvis komitéforslaget bliver vedtaget af Kommissionen, vil Danmark være undtaget for godkendelsen, og konsekvensen vil være, at den pågældende gmo ikke må dyrkes i Danmark. Hvis den ansøgende virksomhed derimod ikke kan acceptere anmodningen, er der i Barrosodirektivet muligheder for efterfølgende på nationalt eller regionalt niveau at forbyde dyrkning af den konkrete gmo.

Det er de muligheder, der bl.a. skal drøftes i forbindelse med fremsættelse af lovforslaget om ændring af sameksistensloven og genteknologiloven i november. Det skal understreges, at Barrosodirektivets rammer for nedlæggelse af forbud er baseret på en række konkrete kriterier.

Det er ikke en forudsætning for nedlæggelse af forbud, at man har anmodet om en forudgående undtagelse. Og det er ikke sådan, at et forbud kan følge automatisk, efter at man har bedt om en undtagelse. Det kommer vi tilbage til i forbindelse med lovforslaget.

Med Barrosodirektivet er der etableret en overgangsordning, hvorefter en anmodning om dyrkningsundtagelse skal være meddelt Kommissionen senest den 3. oktober 2015, for så vidt angår de dyrkningsansøgninger, der er indkommet inden direktivets ikrafttræden den 2. april 2015.

Der er konkret otte dyrkningsansøgninger om gmo-majs, som er indgivet inden den 2. april 2015. Der foreligger kun EFSA-vurderinger for de fire af ansøgningerne, der er fremsendt til udvalget, og fristen den 3. oktober er således kun relevant for disse. De fire ansøgninger drejer sig om majs MON 810, majs 1507, majs Bt 11 og majs GA 21, som det fremgår af notatet sendt til udvalget den 16. september 2015. Hvad majs MON 810 angår, drejer det sig om en fornyet godkendelse.

Kommissionen har til Miljøstyrelsen oplyst, at overgangsordningens frist ikke gælder ansøgninger, hvor der endnu ikke er afgivet en EFSA-vurdering. Her gælder i stedet en generel frist på 45 dage fra fremlæggelsen af EFSA-vurderingen til at bede om en eventuel undtagelse. Det vil sige, at der oversendes notater til udvalget om disse sager, når EFSA-vurderingen foreligger.

Det er en tung beslutningsprocedure, der er opstillet med Barrosodirektivet. Anmodningen om dyrkningsundtagelse er alene første trin. Næste skridt er afstemningen i Bruxelles om Kommissionens komitéforslag. Sidste skridt er muligheden for at lave et nationalt forbud.

Som sagt har Miljø- og Fødevareudvalget på basis af regeringens notat afgivet en beretning om de fire gmo'er. Desværre må jeg konstatere, at der ikke er et flertal bag regeringens linje i sagen. Det retter jeg mig efter, men det er efter min mening beklageligt, at man ikke følger de videnskabelige vurderinger fra EFSA. Men det er jo netop op til Folketinget at afgøre.

Det skal understreges, at EFSA i alle de nævnte fire tilfælde har vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af de pågældende gmo-majs vil give anledning til miljø- og sundhedsproblemer. EFSA anbefaler dog samtidig, at der stilles nogle betingelser til dyrkningsgodkendelserne.

Det er min holdning, at vi skal forholde os til gmo'er på samme måde, som vi forholder os til alt muligt andet. Det vil sige følge de gældende regler og bygge den danske stillingtagen på en videnskabelig vurdering af de sundhedsmæssige og miljømæssige konsekvenser af en godkendelse af en gmo.

Jeg vil tilføje, at det indtil nu har været tilladt at dyrke gmo-majs MON 810 i EU og dermed også Danmark. Danmark var tilbage i 2004 et af de første lande i verden, der fik fastlagt regler for sameksistens. Vi har altså længe haft rammerne på plads for at kunne dyrke gmo-afgrøder i Danmark.

Miljø- og Fødevareudvalgets beretning lægger også op til en teknisk gennemgang om gmo-yrkning. Det synes jeg lyder som en god idé. Jeg lægger stor vægt på, at vi har en grundig og åben debat om dyrkning af gmo. Derfor vil jeg foreslå, at Europaudvalget inviteres til den tekniske gennemgang, hvis udvalget ønsker det.

Jeg vil gerne slutte af med at sige, at der med Barrosodirektivet er indført en ny lidt tungere procedure, hvor der ikke er udviklet en fast praksis for inddragelse af Folketinget. Selv om der er tale om første trin i en tretrinsprocedure, har vi valgt at forelægge sagen som en komité-sag. Proceduren er velprøvet gennem mange år og giver Folketinget tid til at reagere.

Mette Gjerskov sagde, at det dels var et spørgsmål om proces, dels om indhold. Hvad processen angik, var hun stærkt overrasket over, at man kan kalde oversendelsen af en komité-sag for måden at give Folketinget det maksimale indblik og indsigt på. Der er ikke tale om en åben drøftelse, som når man forelægger sagen i Europaudvalget. Den havde udvalget selv sørget for at få nu i dag.

Hvad det indholdet angik, hæftede Mette Gjerskov sig ved, at Greenpeace i modsætning til ministeren, mente, at det er alle otte gmo'er, der skal tages stilling til inden lørdag den 3. oktober 2015, hvis ikke det skal være for sent for Danmark at modsætte sig gmo-yrkning. Deres jurister henviser til direktivets artikel 26C. Fire af disse sager havde, som ministeren sagde, ikke været i EFSA; men de er indgivet. Regeringen siger, det er fordi der har været konsultationer med Kommissionen. Det var nødvendigt at få det afklaret, så man kan være sikker på ikke at sove i timen og få godkendt fire gensplejsede planter til dyrkning i Danmark, som man egentlig ikke vil have. Mette Gjerskov havde brug for en garanti fra ministeren for, at det ikke ville ske.

I ministerens notat stod der på side 6, at Miljøstyrelsen oplyser, at sprøjtemiddelbelastningen inklusive belastningen på dyreliv og vandmiljø er moderat højere ved dyrkning af glyfosattolerant majs end ved dyrkning af konventionel majs. Altså er der en højere miljøbelastning ved gmo-majs end ved almindelige majs. Det fremgik ikke af regeringens øvrige oplysninger.

Søren Egge Rasmussen syntes, at muligheden for at erklære Danmark for gmo-frit område uden konflikt med EU lød spændende, og så frem til det lovforslag, der ville komme i november. Langsigtede miljøhensyn er vigtigere at prioritere end de kortsigtede hensyn til dele af landbruget. Han spurgte derfor ministeren, hvordan hun ville håndtere de fire øvrige gmo-majssorter, hvis de kom inden behandlingen af lovforslaget. Ville hun forelægge dem for Fødevare- og Miljøudvalget? Eller for Europaudvalget?

Miljø- og fødevareministeren svarede, at som sagt i sin besvarelse var de fire andre sorter undervejs endnu ikke er EFSA-godkendt. Derfor vil der være endnu en komitéprocedure. Efter EFSA-godkendelsen vil der være 45 dage at reagere i. Det havde Kommissionen oplyst. Hun havde ingen interesse i at forbigå drøftelsen af de fire andre ansøgninger, sådan var proceduren bare. Til Søren Egge Rasmussen sagde hun, at hun ville sende dem over til Folketinget og dermed give både Miljø- og Fødevareudvalget og Europaudvalget mulighed for at tage stilling til dem, akkurat som med de første fire.

Til formanden svarede hun, at der netop stod "moderat højere belastning".

Christian Poll bed mærke i, at EFSA ifølge notatet mener, man godt kan gå videre med gmo-majsene, men at der er behov for en sikkerhedsafstand til naturområder med sommerfugle, og at man skal være opmærksom på problemer med resistens. Det opfattede han sådan, at der var tale om en vis risiko. Gav det ikke ministeren grund til bekymring? Og kunne man ikke inddrage forsigtighedsprincippet og tage sig tid til at diskutere det bredt, inden man giver tilladelse til disse gmo-majs?

Mette Gjerskov påpegede, at moderat mere sprøjtebelastning i Danmark vil påvirke natur og dyreliv. Man hører hele tiden hører om gmo'er, at de vil føre til meget mindre sprøjtning og være en gave til menneskeheden. Men så står der, at der vil blive sprøjtet mere. Det var det, hun havde bedt ministeren kommentere på.

Kenneth Kristensen Berth sagde, at hans parti i bund og grund ville regeringen det bedste. Han var dog ikke på, at regeringen havde tacklet denne sag hensigtsmæssigt. Man kunne måske godt have forudset, at der ville være et flertal imod regeringen. Måske kunne ministeren en anden gang overveje at klare den slags sager på en anden måde end at oversende dem som komitésager. Uanset, hvordan min ministeren vendte og drejede sagen, så det ud, som om hun prøvede at gå uden om Folketinget for at kunne rejse til Bruxelles med en dagsorden, ministeren nok godt ved der ikke er flertal for i Folketinget. I lyset af, at regeringen kun har 34 mandater i Folketinget, burde den håndtere det på en anden måde. Dansk Folkeparti havde i årevis har været skeptisk over for gmo'er. Han opfordrede ministeren til at tage udvalget med på råd og indhente mandat på dets møder i stedet for at oversende som komitésager.

Miljø- og fødevareministeren svarede Christian Poll, at man i så fald ville håndtere gmo-dyrkning i henhold til sameksistensloven, der indeholder betingelser for hvilke forhold man kan dyrke det gmo'er under, bl.a. om afstandskrav og afgrødeskifte, så man gør en indsats for at undgå forurening. De regler har man haft længe, og dem understreger EFSA også at man skal tage højde for.

Ministeren svarede Mette Gjerskov, at Miljøstyrelsen siger, der sandsynligvis vil være en moderat højere sprøjtemiddelbelastning, men ifølge Miljøstyrelsens beregninger vil det ikke have væsentlig betydning for den samlede nationale pesticidbelastning. Her kommer man ind på samme spørgsmål som ved seneste samråd. Det handler om anvendelsen af

pesticider, planen på området og ønsket om at reducere belastningen. Som hun nævnte sidst, var der en revision i gang.

Ministeren svarede Kenneth Kristensen Berth, at hun ikke havde tænkt sig at ændre sin måde at gribe det an på, da hun var interesseret i at inddrage Folketinget maksimalt. Ministeren syntes, det var vigtigt at have en åben debat, og derfor havde hun valgt at gøre, som hun havde gjort. Der ville også blive mulighed for at diskutere det i Folketingssalen. Hun understregede, at komitéprocedurer anvendes til at indhente et mandat.

Søren Egge Rasmussen ville gerne diskutere gmo-dyrkningens påvirkning af det danske landbrug. Der lå nogle kæmpe muligheder i at erklære Danmark for en gmo-fri zone. Det kan man, når man hovedsageligt er omgivet af vand. Ved den tyske grænse kunne man så lave en særordning. Danmark har en væsentlig eksport af f.eks. græsfrø, der med tiden kunne blive truet af nye gmo-afgrøder. Det er væsentligt, at græsfrøproduktionen ikke bliver forurenede af gmo-pollen. Der er de tidligere vedtagelser om afstandskrav, men der er særlige omstændigheder, der gør sig gældende i Danmark, hvor 62 pct. af landbrugsarealet er opdyrket. Det giver en højere forureningsrisiko og en risiko for, at gmo-dyrkning vil have negativ effekt på naturen.

Det kan heller ikke nytte noget, at man bedømmer forskellige forhold ud fra en eller anden EU-standard. Når man i Danmark bruger grundvandet til drikkevand, må man tage bestemte forholdsregler. I USA og Canada har dyrkning af roundup-resistente afgrøder haft nogle konsekvenser, man slet ikke havde forudset, som f.eks. superkrudt. Det skal man undgå i Danmark. Der er masser af muligheder for at udvikle landbrugssektoren uden at anvende gmo-afgrøder. Den debat var særlig væsentlig at have her de næste to måneder.

Det kunne være meget godt med en teknisk gennemgang, så man kunne blive klogere på begrænsninger og muligheder. Men det var også vigtigt at diskutere, hvilke miljømæssige hensyn man skal tage i Danmark. Det kan godt være, det er nogle andre end i andre EU-lande. Søren Egge Rasmussen så frem til grundige debatter om GMO. Ville der blive noget, hvor diverse organisationer også ville blive inddraget?

Christian Poll spurgte, om ministeren ikke også var nervøs over den tendens, man ser i andre lande, til, at landmændene bliver stavnsbundet af patenter, licensaftaler og anvendelseskontrakter for gm-teknologier. Seks selskaber på verdensplan ejer stort set alle patenter på gm-teknologier.

Mette Gjerskov sagde, at enhver der har beskæftiget sig med Europaudvalget bare et par måneder vil vide, at komité-sager er et løbende problem, man altid har vanskeligt ved at håndtere, fordi fristerne er korte og man risikerer at overse dem. Så hvordan ministeren kunne påstå, at det giver en mere åben debat end at mødes i Europaudvalget, forstod hun ikke.

I meldingen fra Kommissionen stod der, at både Tyskland, Frankrig, Ungarn, Italien, Grækenland og Letland bad om at blive undtaget fra gmo-ansøgningerne. Var der kommet flere til? Og hvor ville det efterlade Danmark og danske eksportmuligheder, hvis man, som regeringen havde ønsket, havde sagt ja tak til gmo-dyrkning? Skulle man så være et gensplejningsmørhul blandt store lande, der siger nej?

Fødevarer- og miljøministeren svarede Søren Egge Rasmussen, at sameksistensreglerne er meget vigtige, og foreslog, at man i den tekniske gennemgang også skulle gennemgå dem. På et tidspunkt skulle de også revideres.

Ministeren svarede Christian Poll, at hun ikke mente, det handlede om antallet af virksomheder på området, men om eksperternes faglige vurdering af konsekvenserne, og om at have ordentlige regler til at håndtere gmo-dyrkning. Hun var i øvrigt tilhænger af flere virksomheder på området. En af grundene til debatten var måske, at der var så få.

Ministeren svarede Mette Gjerskov, at hendes indstilling til Folketinget var baseret på eksperternes vurdering af gmo-dyrkningsmuligheder. Fordi hun ikke kunne finde fagligt belæg for ikke at anbefale det, syntes hun det var en dyrkningsform, som de danske landmænd også skulle kunne gøre brug af. Det modsatte et flertal sig nu, og det måtte hun så tage til efterretning.

Man ved endnu ikke, om der er flere lande, men efter den 3. oktober 2015 ville hun gerne sende en liste.

Søren Søndergaard var nervøs over det upræcise ordvalg, som han kendte fra Bruxelles. Hvad betyder "moderat højere" eller "væsentlig betydning" f.eks.? Det måtte kunne kvantificeres.

Søren Søndergaard sagde, at udvalget hellere vil have en mundtlig forelæggelse for meget end en for lidt. Som ministeren sagde, er komitésager også mandatgivning, og det gjaldt også her, at man gerne ville have dem forelagt mundtligt. Ville ministeren efterleve det ønske? Han forstod på ministeren, at hun garanterede, at hun ikke ville forpasse chancen for at undtage Danmark for gmo-dyrkning uden forudgående mundtlig forelæggelse.

Holger K. Nielsen opfattede også ministerens svar sådan. Han undrede sig over ministerens attitude. Hun lød, som om det var den objektive sandhed, de citerede eksperter kom med. Men man ved jo, at der er en diskussion om emnet, jf. Miljøstyrelsens bemærkning. I betragtning af at regeringen var i mindretal på området, var det ikke klogt at fremføre sådan og antyde, at flertallet ikke har forstået ret meget, og at man skader dansk landbrug. Holger K. Nielsen foreslog, at ministeren tog flertallet imod regeringens ønske til efterretning og indrettede regeringens politik efter det.

Mette Gjerskov sagde – apropos Søren Søndergaards bemærkning om de upræcise formuleringer – at regeringen opsummerer høringssvarerne på en interessant måde i sit samlenotat. Høringssvar fra landbruget er meget stærkt formuleret, mens de grønne organisationers svar er mere vagt refereret. DAKOFO ”anbefaler stærkt” at tillade gmodyrkningen, miljøorganisationen Noah bare ”støtter”. Kom den forskel fra ministeriet eller fra organisationerne selv?

Miljø- og fødevarerministeren svarede Søren Søndergaard, at hun ville bede Miljøstyrelsen om at uddybe deres vurdering på skrift. Meldingen fra Miljøstyrelsen var som sagt, at de ikke mener, det har den store betydning, og desuden håndterer man jo pesticidudledningen gennem pesticidhandlingsplanen.

Ministerens bekræftede, at der ikke bliver sendt nogen melding fra regeringen til Kommissionen, før det er blevet behandlet i Folketinget. Det vil være op til Folketinget, i hvilket omfang der skal stilles spørgsmål og indkaldes til samråd.

Ministerens svarede Holger K. Nielsen, at hun ikke havde sagt, at andre ikke forstod ret meget eller ville skade dansk landbrug. Hun havde sendt en indstilling over til Folketinget, og hun havde hele tiden sagt, at hun ville efterkomme flertallets ønske. Ministerens bemærkede, at man får den bedste politiske diskussion, hvis man holder sig til det, hinanden har sagt.

Ministerens ville oversende høringssvarerne, så Mette Gjerskov selv kunne se formuleringerne efter i sømmene.

Formanden opsummerede, at udvalget havde fået lovning på høringssvar, en liste over de lande, der siger nej tak, når alle ansøgninger er indgivet, og et skriftligt svar til Søren Søndergaard fra miljøstyrelsen på, hvad ”væsentlig betydning” betyder. Svaret til Søren Søndergaard mente hun ville være en fordel at have inden fristen den 3. oktober.

Derudover konstaterede formanden, at Europaudvalget kunne konstatere, at beretningen fra udvalget står ved magt, og at ministeren skal rette sig efter flertallet.

Det stod dog lidt uklart, om ministeren havde tænkt sig at imødekomme udvalgets ønske om fremover at få disse sager over til mundtlig forelæggelse i stedet for at få dem oversendt som komitésager. Der var et brev på vej fra udvalget om, at man hellere ser en mandatgivning for meget end en for lidt.

Miljø- og fødevarerministeren svarede, at hvis ønsket var en mundtlig forelæggelse, så blev det sådan.

Mødet sluttede kl. 8.28.